

KÁRPÁT-HAZA

SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

2024/ különszám

HÚSZ ÉVE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

CSERNICKÓ ISTVÁN – HLADONIK GERGELY
Az európai integráció és a kisebbségek nyelvi jogai

LAMPL ZSUZSANNA
Fele igen, fele nem, avagy 2024-es vélemények az Európai Unióról
a szlovákiai magyarok körében

BORBÉLY MÁTYÁS
A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának 1990 utáni
változásai a Kárpát-medence NUTS3 szintű térségeiben

KALMÁR ZOLTÁN
A Kárpát-medencei vízerőművek: zöldenergia és környezetvédelem

RICZ ANDRÁS
Magyarország európai uniós csatlakozásának hatásai a vajdasági magyar közösségre

BENEDEK JÓZSEF
Gazdasági felzárkózás és területi egyenlőtlenségek: a magyar
és romániai régiók gazdasági teljesítményének összehasonlító vizsgálata

LELKES GÁBOR
A felvidéki magyar közösség helyzetének alakulása
Szlovákia európai uniós csatlakozását követően 2004–2024

SEBŐK LÁSZLÓ
A Szlovéniában (Muravidéken) élő magyarok helyzete, perspektívái

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

KÁRPÁT-HAZA SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS
INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

HÚSZ ÉVE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

2024/ különszám

KÁRPÁT-HAZA SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS
INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

HÚSZ ÉVE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

2024/ különszám

KÁRPÁT-HAZA SZEMLE 2024/ különszám

A Kárpát-medencei magyarságkutatás interdiszciplináris szakmai folyóirata

KIADJA A NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

1054 Budapest, Nagysándor József utca 8.

Felelős kiadó: Szász Jenő

Szerkesztőbizottság

Bakk Miklós, Bali János, Benedek József, Csata Zsombor, Farkas György,
Hajdú Zoltán, Kovály Katalin, Lampl Zsuzsanna, Magyar Zoltán,
Nagy Benedek, Nagy Imre, Péntek János, Péti Márton, Pozsony Ferenc,
Rácz Szilárd, Salamin Géza, Schwarcz Gyöngyi, Szilágyi Ferenc,
Szoatak Szilvia, Tóth Géza, Török Ibolya, Tózsér Anett

Szerkesztő

Ress Boglárka

A szerkesztő munkatársa

Borbándi Erik, Bern Andrea

Tipográfus

Nádas Zsófia

Tördelőszerkesztő

Simon Andrea

Nemzetstratégiai Kutatóintézet © 2024, Budapest

Minden jog fenntartva

A kötetben szereplő írások tartalma nem feltétlenül tükrözi a kiadó álláspontját.

A lapszám a Magyar Kultúráért Alapítvány nevében és képviseletében
eljáró Petőfi Kulturális Ügynökség által meghirdetett *Tudományos
folyóiratok működésének támogatása* című, FIT-SN-2023 kódszámú
nyílt pályázati konstrukció támogatása keretében jelenik meg.

ISSN 2732-1789

TARTALOM

ELŐSZÓ	6
TANULMÁNYOK	8
Csernicskó István – Hladonik Gergely Az európai integráció és a kisebbségek nyelvi jogai	8
LampI Zsuzsanna Fele igen, fele nem, avagy 2024-es vélemények az Európai Unióról a szlovákiai magyarok körében	19
Borbély Máttyás A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának 1990 utáni váltózásai a Kárpát-medence NUTS3 szintű térségeiben	30
Kalmár Zoltán A Kárpát-medencei vízerőművek: zöldenergia és környezetvédelem	47
Ricz András Magyarország európai unió csatlakozásának hatásai a vajdasági magyar közösségre	61
Benedek József Gazdasági felzárkózás és területi egyenlőtlenségek: a magyar és romániai régiók gazdasági teljesítményének összehasonlító vizsgálata	75
Lelkes Gábor A felvidéki magyar közösség helyzetének alakulása Szlovákia európai unió csatlakozását követően 2004–2024	90
STATISZTIKAI KÖZLEMÉNY	106
Sebők László A Szlovéniában (Muravidéken) élő magyarok helyzete, perspektívái	106
RECENZÍÓ	122
Bern Andrea Recenzió Tove H. Malloy és Balázs Vizi <i>Research handbook on minority politics in the European Union</i> c. művéhez	122
ABSZTRAKTOK	128

Benedek József

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Földrajztudományi Kar, Magyar Földrajzi Intézet
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet
Gazdasági felzárkózás és területi egyenlőtlenségek:
a magyar és romániai régiók gazdasági teljesítményének összehasonlító vizsgálata
Kárpát-haza Szemle, 2024 (ksz), pp. 75–89, 132.
DOI-azonosító: 10.64605/KHSZ.2024.ksz.06

Gazdasági felzárkózás és területi egyenlőtlenségek: a magyar és romániai régiók gazdasági teljesítményének összehasonlító vizsgálata

A tanulmány célja a magyar és román régiók gazdasági fejlődésének és az Európai Unió átlagszintjéhez történő felzárkózásának összehasonlító vizsgálata. Fő megállapításunk, hogy az elmúlt évtized látványos gazdasági növekedésének eredményeként a GDP-alapú fejlettségi rangsorban az erdélyi régiók – a Közép-Dunántúl kivételével – megelőzték a magyarországi régiókat. Ennek a változásnak egyik térbeli következménye az, hogy a tradicionális centrum–periféria térszerkezet átformálódott, és a hagyományos nyugat–kelet fejlettségi mintázat a Kárpát-medencében megváltozott. A további vizsgálódások számára felvetődik az a kérdés, hogy a GDP-alapú gazdasági fejlődés milyen mértékben képződik le az életminőség változásában, illetve az is, hogy mennyire indokolt eltérő területi árszintek alkalmazása a megvizsgált térség vásárlóerő-paritások GDP adatainak egységesítésekor.

Kulcsszavak: Románia, Magyarország, területi egyenlőtlenségek, gazdasági fejlettségi rangsor.

JEL-kód: O11, O18.

Regional Inequalities and Economic Convergence: A Comparative Analysis of Hungarian and Romanian Regions

The aim of this study is to analyse and compare the economic development and convergence of Hungarian and Romanian regions towards the European Union's average level. Our main finding is that, due to their intensive economic growth over the last decade, the Transylvanian regions have overtaken the Hungarian regions in GDP-based development rankings, with the exception of the Közép-Dunántúl region. Consequently, we are witnessing a reshaping of the traditional centre-periphery structure; the conventional West-East pattern of development has shifted. A key question for further research is how GDP-based economic development is reflected in changes in quality of life, and whether it remains necessary to use differential price indices in the study area for the calculation of GDP at purchasing power standards (PPS).

Keywords: Hungary, Romania, territorial inequalities, development rankings.

BENEDEK JÓZSEF

Gazdasági felzárkózás és területi egyenlőtlenségek: a magyar és romániai régiók gazdasági teljesítményének összehasonlító vizsgálata

1. Bevezetés

Írásunk egy korábban publikált tanulmány aktualizált és kiegészített változata (BENEDEK, 2021). A korábbi tanulmány megírásakor az alapkérdés ugyanaz, mint most: hogyan, milyen tényezőkkel, magyarázható azon fejlődési folyamat, amelynek eredményeképpen Románia felzárkózott Magyarországi fejlettségi szintjére, legalábbis a GDP alapú számítások szerint. Jelen vizsgálatunk újdonságát az a tény adja, hogy a legfrissebb elérhető adatok tükrében, Románia egy főre jutó, vásárlóerő-paritáson számolt GDP-je megelőzte Magyarországét, amely felvet egy sor, elsősorban az előzés okaihoz kapcsolódó kérdést. Nem vállalkozunk ebben a szűk keretben arra, hogy minden jelentősnek tartott összefüggést megvizsgáljunk, hanem elsősorban gazdaságföldrajzi és területi szempontok szerint végezzük az összehasonlítást. Egyébként a területi egyenlőtlenségek témájának felfutási fázisának vagyunk tanúi nem csupán a témakör klaszrikus tudományágaiban (gazdaságföldrajz, regionális tudomány, szociológia, politikai gazdaságtan, fejlődés-gazdaságtan stb.), hanem a statisztikus fizikában, filozófiában vagy a morálteológiában is.

(BENEDEK és KURKÓ, 2010; 2011; 2012; GYURIS, 2015; NEMES NAGY, 2016; FARAGÓ, 2016; KOTOSZ és LENGYEL, 2018; KOTOSZ és LENGYEL, 2018a; LENGYEL és VARGA, 2018; TÓTH et. al., 2021; BĂDESCU et. al., 2023; BENEDEK és VERES, 2023; CZALLER és NEMES NAGY, 2024; URSU és BENEDEK, 2024). Írásunkban a területi egyenlőtlenségekkel foglalkozunk, egészen pontosan a romániai és magyarországi régiók és megyék közötti egyenlőtlenségekkel.

2. Makroregionális konvergencia

A 2004 után csatlakozó posztszocialista tagállamok mindegyikét erős reális konvergencia jellemezte, a térség gazdasági-fejlettségi szintje megközelítette az EU-átlagot, eltérő mértékben (BENEDEK és VERESS, 2013; BENEDEK és TÖRÖK, 2014; BENEDEK et. al., 2015; BENEDEK, 2015a; BENEDEK és KOCZISZKY, 2017; KOTOSZ és LENGYEL, 2018; LENGYEL és KOTOSZ, 2018b; SZAKÁLNÉ KANÓ és LENGYEL, 2021; BENEDEK et. al., 2022; VERES et. al., 2022; KOCZISZKY és SZENDI, 2023). A romániai régiók gazdasági konvergenciája jelentősebbnek tűnik, de ne feledjük el, hogy ezek alacsonyabb gazdasági szintről indultak, mint a magyarországi régiók. Úgy tűnik, hogy a tágabban értelmezett kelet-közép-európai térségben, azaz Lengyelország, Szlovákia, Magyarország, Románia, Horvátország, Bulgária és a balti

1. táblázat:

Az egy főre jutó GDP volumenindexe, 2011–2023 között (PPS, EU27=100)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021	2022	2023
Magyarország	66,2	65,8	67,1	68,2	69,1	68,1	68,5	70,9	72,7	75,0	76,0	76,0
Románia	51,5	53,5	54,1	54,9	55,7	59,2	63,1	65,1	69,2	73,0	75,0	80,0

Forrás: Eurostat¹

2. táblázat:

Az egy főre jutó GDP volumenindexe, 2013–2022 között (folyó árakon, euróban)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Magyarország	40	41	42	42	44	46	48	47	49	49
Románia	27	28	29	30	32	35	37	38	39	42

Forrás: Eurostat²

országok versenyállamaiban létrejött, külföldi működőke-függő, olcsó munkaerő és állami támogatások által képviselt versenyelőnyökre épülő gazdasági egy azonos és közepes szintű fejlődés irányába konvergálnak (POGÁTSA, 2016).

Románia egy főre jutó GDP volumenindexe folyamatosan és látványosan növekedett az elmúlt két évtized során: a 2000-ben regisztrált 23%-os értékről a 2019-ben elért 70%-os értékig, illetve a legfrissebb adatok szerint a 2023-ban regisztrált 80%-ig (1. táblázat). Ezen a helyen megjegyezzük, hogy Nagy Britannia kilépése az EU-ból érdemben a legutóbbi értéket nem befolyásolta, más szóval ez a helyzet a Brexit nélkül is fennáll (Nagy Britannia egy főre eső GDP volumenindexe folyamatosan csökkent az elmúlt években, 2022-ben az EU-s átlag alá süllyedt – első alkalommal, ez akár egy történelmi fordulatnak is tekinthető – egy százalékponttal). Ez ugyan egészen 2022-ig elmaradt Magyarország teljesítménye mögött (75%, illetve 76%), de 2023-ban bekövetkezett a fordulat és Románia megelőzte Magyarország teljesítményét négy százalékponttal. Ez a növekmény igen jelentős, ugyanis a román gazdaság huszonnégy év alatt 57% pontos felzárkózást tudott elérni, lényegesen többet, mint a hasonló helyzetből induló déli szomszédja, Bulgária (64% 2023-ban). Ugyanakkor az is látható, hogy a

Magyarország és Románia közötti különbség (14–15 százalékpont) konstans maradt 2015-ig, majd a következő nyolc év során a különbség gyakorlatilag eltűnt, illetve 2023-tól átbillent Románia oldalára.

A 2. táblázatban látható, hogy folyó árakon Magyarország továbbra is megelőzi Romániát az egy főre jutó GDP értékét (euróban) tekintve, akárcsak az is, hogy a két ország között folyó árakon mért különbség az évek során csekély mértékben változott. Ezt a nem mellékes megállapítást írásunkban később értékeljük.

3. A gazdasági felzárkózás és a területi egyenlőtlenségek hajtóerői: Budapest és Bukarest

Budapest és Bukarest hosszabb idősoros összehasonlítását némileg nehezíti a Közép-Magyarország NUTS 2 szintű régió 2018-ban végbement szétválasztása két egységre: Budapest és Pest (TOSICS, 2016). Ezért a jelenlegi összehasonlításunkban a magyar

¹ Eurostat, egy főre jutó GDP volumenindex, 2011–2022. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en> Letöltés: 2024. július 10.

² Eurostat, egy főre jutó GDP volumenindex folyó árakon euróban, 2013–2023. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/table?lang=en Letöltés: 2024. július 10.

főváros megjelenik majd mindkét NUTS területi szinten, a NUTS 2 és a NUTS 3 szinten is. Ebből adódóan a NUTS 2 szintű összehasonlítás esetében a román és magyar fővárosi térségek össznépeségében mutatkozik némi különbség a román fővárosi térség javára, amely a fővároson kívül magába foglalja Ilfov megyét is.

A magyar és a román fővárosi régió gazdasági teljesítménye kiemelkedő és kiemelkedik a szomszédos vidéki régiók közepes-alacsony teljesítményétől. Mindkét fővárosi régió egy-egy gazdaságilag és térben erősen polarizált ország gazdasági centrum-térségei. Ez az erős regionális polarizáció régi történelmi gyökerekkel rendelkezik (GYÖRI és MIKLE, 2017; PÉNZES, 2018; DEMETER et. al., 2023a; DEMETER et. al., 2023b), a rendszerváltást követő piaci folyamatok viszont ráerősítettek erre a jelenségre (BĂDESCU et. al., 2023). Ezzel illeszkednek egy általános közép-kelet-európai térbeli mintázathoz, ahol egy erős főváros-centrikusság jellemzi e térség államainak többségét (Szlovákia, Csehország és Lengyelország) (BENEDEK, 2015b; BENEDEK és MOLDOVAN, 2015). Ebben az általánosabb keretben összehasonlítva a GDP volumenindex értékeket ugyanazt látjuk, mint országos összehasonlításban: Bukarest–Ilfov régió (177%) megelőzi nem csak Budapestet (158%), hanem Pozsonyt és Varsót is (mindkettő 162%) és csupán Prága (205%) előzi meg a közép-kelet-európai térségből. Amennyiben Bukarestől leválasztjuk Ilfov megyét és a NUTS 3 szintű Bukarest adatait (198% 2021-ben) hasonlítjuk össze a NUTS 3 szintnek megfelelő Budapest adataival, a GDP volumenindexében mérhető különbség tovább növekszik a romániai főváros javára. Ezek alapján megfogalmazható, hogy Bukarest a román gazdasági teljesítményt legdinamikusabban húzó térsége, az ország legversenyképesebb régiója. A romániai főváros a 2010-es évhez képest ötvennégy százalékponttal növelte GDP volumenindexét, és ezzel az értékkel nem csupán Budapestet körözte le (13%), hanem 2021-ig (az utolsó év, amelyre az Eurostat adatokat közölt minden NUTS 3 térségre) jóval dinamikusabban fejlődött, mint Varsó és Pozsony. Ettől eltérően, Budapest GDP volumenindexe 2010-2022 között kisebb mértékben növekedett, elmondható, hogy a főváros gazdasági dinamikája elmaradt nem csupán Bukarest, hanem Varsó, Prága és Szófia összehasonlításában is. Mi több,

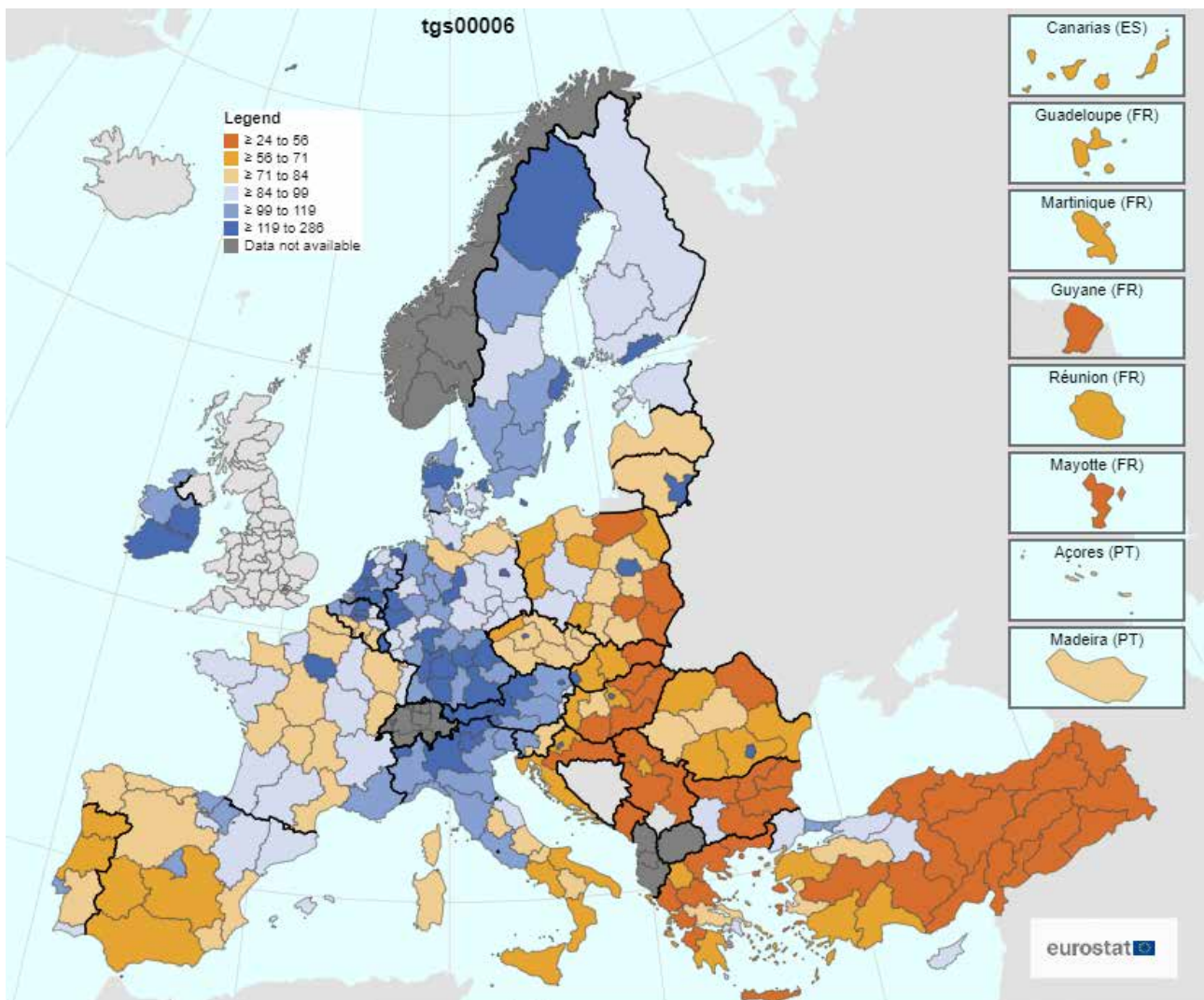
2015-ben Bukarest megelőzte Budapestet (NUTS 3 szinten), ezzel mintegy ledolgozva valószínűleg több mint egy évszázados hátrányát. Meg kell jegyeznünk, hogy mindkét főváros esetében a GDP volumenindexek a Brexit hatására négy-öt százalékponttal növekedtek, a fejlettebb brit régiók kilépésének statisztikai hatásaként (különösen a Belső-Londoni régió, azaz „Inner London” – korábban az EU legmagasabb GDP volumenindexével rendelkező térsége – magas értékének kiesése rendelkezik jelentős niveláló hatással).

Akárcsak az országos szintű összehasonlításban, a fővárosok esetében is a gazdasági növekedés alakulásában a fordulópontot a 2016. év képviseli, amikor Bukarest–Ilfov régió megelőzi Budapest régiót (NUTS 2 szintű, vásárlóerő-paritáson számolt GDP volumenindex összehasonlítás alapján), majd ezt a fordulópontot következő években a fővárosok közötti GDP volumenindex különbség fokozatosan és töretlenül növekedett egészen 2022-ig. Ugyan a 2023-as évre a regionális bontású adatok a tanulmány írásakor nem álltak rendelkezésre, de az országos szintű GDP növekedés eltérő ritmusából következtethetünk arra, hogy a fővárosi szintű különbségek tovább növekedtek.

Egyébként Bukarest minden gazdasági mutató tekintetében messze kiemelkedik a többi romániai térség közül. Magas gazdaságnövekedési ritmusának kialakulásában különösen jelentős szerepet játszik a külföldi működőtőke és a kutatási-fejlesztési tevékenységek magas fővárosi koncentrációja, valamint a munkaerő magas képzettségi szintje (VERES et. al., 2022). Így a romániai főváros az ország össznépeségéből csak kb. tíz százalékkal részesedik, de az ország gazdasági hazai össztermékének negyedét állítja elő, ugyanakkor itt a legnagyobb a vállalkozássűrűség, a külföldi tőkeberuházás, az innováció, illetve itt a legmagasabb a humán erőforrás képzettségi szintje (uo). (1. ábra; lásd következő oldal)

A gazdaság ehhez hasonló, sőt, ennél érzékenyen magasabb mértékű területi koncentrációja megfigyelhető a magyar fővárosban is (CSOMOS, 2011; LENGYEL és KOTOSZ, 2018a; LENGYEL és VARGA, 2018). Némileg paradoxális de mindenképpen elgondolkodtató módon, ellentmondva a gazdaság magas területi koncentrációja és a gazdasági teljesítmény szintje közötti szoros összefüggésekre építő vastkos

1. ábra:
NUTS 2 régiók egy főre jutó GDP-je, 2022-ben (PPS, EU27=100)

Forrás: Eurostat, 2022.³

szakirodalommal (BENEDEK, 2006a; CZALLER, 2016; IAMMARINO, RODRIGUEZ-POSE és STORPER, 2019; EGRI és LENGYEL, 2023), Magyarországon a gazdaság viszonylag magasabb területi agglomerációs szintje a fővárosi térségben nem volt képes jelentősebb gazdasági növekedési ütemet generálni. Ezt a fővárosi gazdasági alulteljesítést nem tudták kompenzálni a második település szinten elhelyezkedő regionális központok (felsőfokú központok) sem, eltérően számos nemzetközi példától (DIJKTA, GARCILAZO és McCANN, 2013; CAMAGNI, CAPELLO és LÉ, 2015) vagy akár a romániai esettől, ahol Kolozsvár, Temesvár és Brassó jelentős gazdasági növekedési pólusokként működnek. Ez kétségtelenül egy olyan tény,

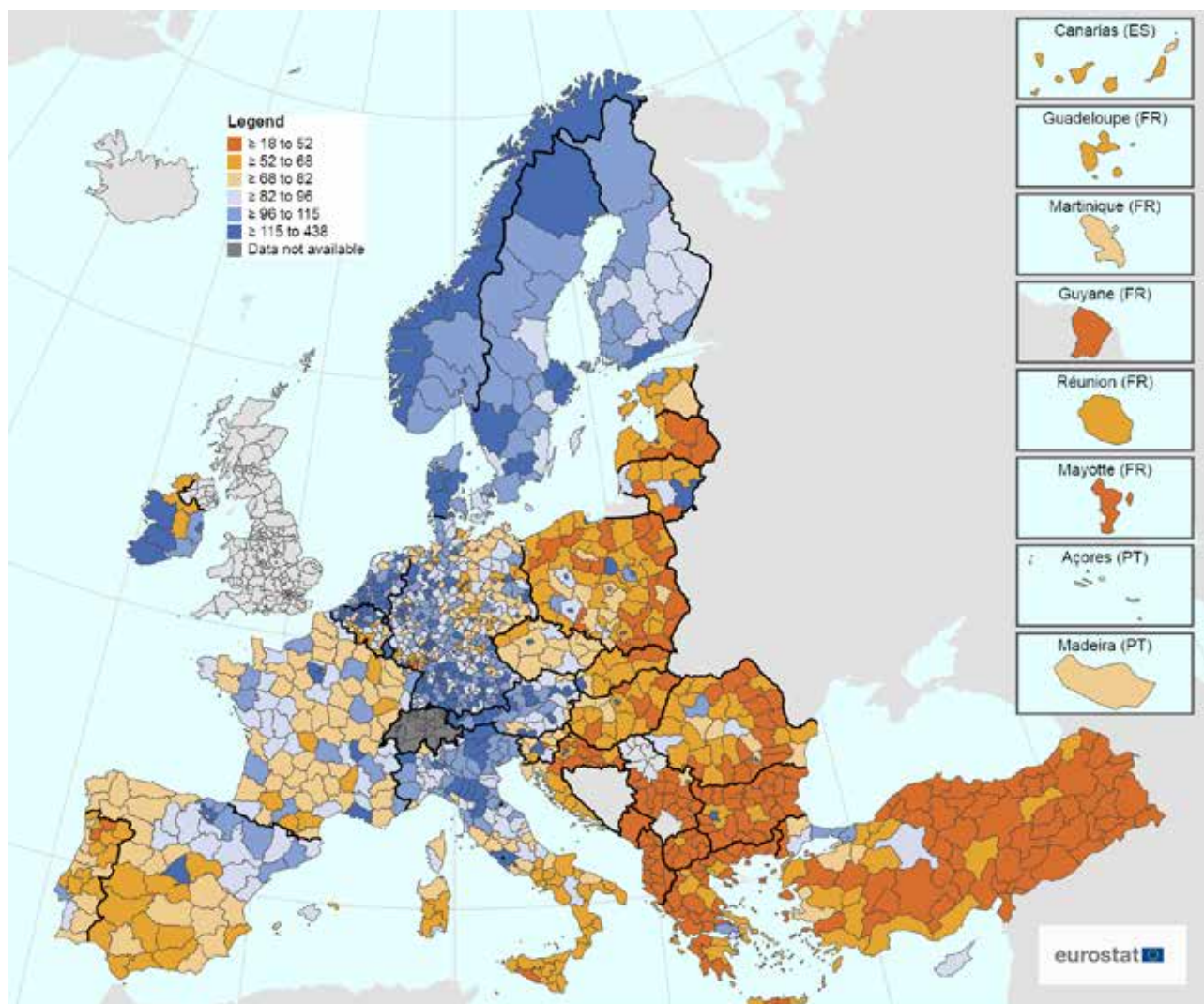
amelyre érdemes jobban odafigyelni úgy regionális tudományi mint gazdaságpolitikai perspektívából is. (2. ábra:)

4. Regionális gazdasági növekedés

Erdély az első világháborút megelőzően a történelmi Magyarország periféria térségének számított (PÉNZES, 2018; KINCSES és TÓTH, 2020; DEMETER et. al.; 2023b). Kivételt képeztek a Trianont követően Romániához

³ Nuts 2 régiók egy főre jutó GDP-je 2022-ben. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00006/default/map?lang=en&category=t_na10.t_nama10.t_nama_10reg Letöltés: 2024. július 10.

2. ábra:
NUTS 3 régiók egy főre jutó GDP-je, 2021-ben (PPS, EU27=100)

Forrás: Eurostat, 2021.⁴

került, de nem a történelmi Erdélyhez tartozó régiók: elsősorban a temesvári központú Bánság és a nagyváradi központú Partium, amelyek a Magyar Királyság fejlettebb térségeihez tartoztak (DEMETER et. al.; 2023a). A legújabb, 2022-es GDP adatok azt mutatják, hogy az elmúlt két évtized gazdasági-társadalmi folyamatai átírták az öröklött történelmi és mentális mintákat: az erdélyi, bánsági és partiumi régiók gazdasági teljesítménye elérte vagy megelőzte az összes magyarországi régió teljesítményét, Budapest kivételével. Ezzel jelentős mértékben átalakult a Kárpát-medencében történelmileg létrejött, jellemzően Nyugat–Kelet irányú fejlődési lejtő és ugyanakkor relativizálódott a földrajzi és térbeli

elhelyezkedés előző századokra jellemző differenciáló szerepe (Jakobi, 2018). (3. táblázat, lásd következő oldal)

Amennyiben pusztán a statisztikai tényeket vesszük, a három erdélyi fejlesztési régió (Észak-Nyugat, Közép és Nyugat NUTS 2 szintű régiók) egy főre jutó, az EU-átlag százalékában mért vásárlóerő-paritásos GDP (PPS) volumenindexe megközelítette (Észak-Nyugat, utolérte (Közép) vagy megelőzte (Nyugat) a legmagasabb értékkel rendelkező magyarországi

⁴ NUTS 3 régiók egy főre jutó GDP-je 2021-ben. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/map?lang=en
Letöltés: 2024. július 10.

3. táblázat:
Az egy főre jutó GDP alakulása 2010–2019 között (PPS, EU27=100, NUTS 2)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2010-2022
Észak-Nyugat	44	49	50	54	59	60	64	68	68	70	26
Közép	47	52	53	57	60	63	66	69	69	71	24
Észak-Kelet	30	34	35	37	40	41	44	48	46	46	16
Dél-Kelet	40	50	48	50	52	54	58	57	59	60	20
Dél -Munténia	40	47	45	48	49	51	54	55	55	57	17
Bukarest – Ilfov	116	129	136	140	148	149	160	167	171	177	61
Dél-Nyugat Olténia	37	40	41	43	47	51	54	56	56	57	20
Nyugat	55	56	59	64	66	67	71	73	74	78	22
Közép-Magyarország	108	109	107	104	105	108	112	–	–	–	4
Budapest	144	144	140	138	141	145	151	155	155	158	14
Pest	58	58	58	56	55	56	58	59	61	65	7
Közép-Dunántúl	57	63	66	66	65	67	67	67	70	71	14
Nyugat-Dunántúl	67	73	76	75	72	73	71	70	67	68	1
Dél-Dunántúl	45	46	47	46	47	49	50	51	51	52	7
Észak-Magyarország	39	43	47	46	48	49	49	50	51	50	11
Észak-Alföld	42	44	45	43	44	46	47	49	49	50	8
Dél-Alföld	44	49	51	49	49	52	53	55	54	55	11

Forrás: Eurostat⁵

régiót (Közép-Dunántúl, 71%). A két magyar többségű székelyföldi megyét (Hargita és Kovászna) és négy további megyét magába foglaló Közép-régió (71%), a Kolozs és Bihar megyét is magába foglaló Észak-Nyugat-régió (70%) és Temes megyét is magába foglaló Nyugat-régió (78%) GDP volumenindex-értékei tehát magasabbak, mint Dél-Dunántúl (52%), Észak-Magyarország (50%), Észak-Alföld (50%), Dél-Alföld (55%), Nyugat-Dunántúl (68%) vagy Pest (65%) fajlagos GDP volumenindex-értékei. Az erdélyi Nyugat-régió tehát a két vizsgált ország legfejlettebb régiója, ha leszámítjuk a fővárosokat. A moldvai és regáti régiók helyzete is jelentősen javult, 2010–2022 közötti gazdasági dinamikájuk magasabb volt bármely magyarországi régió dinamikájánál, beleértve Budapestet is. Dél-Munténia (57%),

Dél-Nyugat Olténia (57%), Dél-Kelet (60%) GDP volumenindexe magasabb, mint négy magyar régió értéke. Az egyetlen, a legfejlettebb magyar régiónál (Észak-Alföld) is rosszabbul teljesítő román régió a moldvai Észak-Kelet (46%). Megjegyezzük, hogy mindkét ország régiói, a fővárosokat leszámítva, az EU sereghajtói közé tartoztak húsz évvel korábban. Ebből a helyzetből sikerült néhány régióknak kitörnie, de a romániai Észak-Kelet, illetve Észak-Alföld és Észak-Magyarország tartósan az EU legfejlettebb régióihoz tartoznak (BENEDEK ÉS LEMBCKE, 2017).

⁵ NUTS 2 régiók egy főre jutó GDP-je 2010 és 2019 között. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00006/default/table?lang=en&category=t_na10.t_nama10.t_nama_10reg Letöltés: 2024. július 10

A régiók 2010–2022 közötti gazdasági dinamikáját illetően, Észak-Nyugat (Közép és Nyugat emelkednek ki, húsz százalékpontot meghaladó gyarapodással. A legalacsonyabb növekedést regisztráló Észak-Kelet is erőteljesebben fejlődött, mint a magyar régiók. Az utóbbiak közül Közép-Dunántúl, Dél-Alföld és Észak-Magyarország GDP volumenindexe bővült a leglátványosabban, tizennygy, illetve tizenegy-tizenegy százalékponttal. A NUTS 2-es szintű fővárosok összehasonlításában Bukarest–Ilfov GDP volumenindex dinamikája kb. háromszoros Budapest dinamikájának, és éppen ebben a különbségben látjuk a romániai gazdasági felzárkózás egyik fontos okát.

5. Megyék gazdasági fejlődése

Megyei összehasonlításban a négy legfejlettebb romániai megye, Kolozs (104%), Temes (95%) Brassó (83%) és Konstanca (81%) 2021-ben megelőzték a két legmagasabb GDP volumenindexel rendelkező magyar megyét, Győr-Moson-Sopront és Fejért (79%–79%), (4. és 5. táblázatok). Továbbá nagyon közel kerültek a két legfejlettebb magyar megye GDP volumenindexéhez Fehér, Szeben, Prahova és Ilfov megyék, 70% feletti értékekkel, megelőzve a harmadik helyezett magyar megyét, Komárom-Esztergomot (70%). Mindez a legutóbbi három-négy év fejleménye. Sajnos, a romániai adatok csak 2021-ig követhetőek, míg a magyar megyék esetében elérhetőek a 2022-es adatok is. Egyelőre ezek az adatok azt mutatják, hogy az éllovas magyar megyék helyzete 2021-hez viszonyítva egy százalékponttal romlott, így a fent említett tendencia valószínű felerősödött.

Az is látható a 4. és 5. táblázatokban, hogy az erdélyi tömbmagyarságot tömörítő négy megye (Szatmár, Maros, Hargita és Kovászna) GDP volumenindexe – bár még mindig elmarad a fejlettebb romániai megyéktől – folyamatosan javult a megvizsgált időszak utolsó éveiben. 2021-ben Szatmár, Hargita és Kovászna azonos szinten volt (53%), megelőzve hat magyar megyét, illetve ugyanazt a szintet érve el, mint Hajdú-Bihar, Haves és Zala. Leglátványosabban ebből a csoportból Maros fejlődött: a megyét a 62%-os értékével csupán a három legfejlettebb magyar megye előzi meg. Továbbra

is fennáll viszont a korábbi időszakban kialakult területi fejlődési minta Erdélyben: a legjelentősebb gazdasági növekedés területileg erősen koncentrált, elkülönülve egy nagyobb értékeket produkáló dél-erdélyi és bánági régióra és egy, az előbbitől fokozatosan lemaradó és differenciálódó kelet- és észak-erdélyi régióra (CRISTEA et. al., 2012; BENEDEK, 2016a; BENEDEK, 2019).

Ami a 2010–2021 közötti időszak GDP-növekedését illeti, ennek abszolút nyertese az erdélyi Kolozs megye, 42 százalékpontos bővüléssel. Kolozs a tágabb értelemben vett kelet-európai térség egyetlen olyan nem fővárosi térsége, amelynek sikerült az EU átlagot meghaladó gazdasági fejlődést elérnie. Ezt követik Prahova, Brassó, Szilágy és Maros megyék. Általánosan, a romániai megyék jelentősebb mértékű felzárkózást valósítottak meg, mint a magyar megyék. Különösen jelentős a NUTS 3-as szintű fővárosi térségek eltérő gazdasági dinamikája: ezen a szinten Bukarest GDP volumenindex dinamikája immár hétszeres Budapest által regisztrált értéknek. Tulajdonképpen ezen a szinten rajzolódik ki a román és magyar területi-gazdasági fejlődésnek két markáns eltérése: egyrészt a román fővárosi térség dinamikája jóval felülmúlta Budapestét, illetve az eltérő településszerkezetből adódóan a romániai fejlődés a magyarhoz képest többpólusú: három regionális központ által meghatározott megye ért el a magyar ütemtől jelentősen magasabb fejlődést: Kolozsvár (Kolozs), Brassó (Brassó) és Temesvár (Temes). (4. táblázat, lásd következő oldal)

Romániában nem, Magyarországon viszont találunk két olyan megyét (Zala és Győr-Moson-Sopron), amelyek GDP volumenindexe 2021-ben alacsonyabb volt, mint 2010-ben. Ez azért is érdekes, mert mindkét megye a hagyományosan fejlettebb Dunántúlon helyezkedik el. Figyelemre méltó az is, hogy Pest és Ilfov megye, mindkettő a fővárosok árnyékában, alacsony gazdasági dinamikát mutattak, sőt Ilfov stagnált a referencia évek alatt. A népességnövekedés természetesen mindkét megyében jelentősebb volt, mint a gazdasági fejlődés. Példájuk így óvatosságra int a fővárosi régiókra vonatkozó fejlesztés-optimizmus tekintetében: úgy tűnik, a szuburbán-térségek gazdaságilag nem versenyezhetnek, a fővárosi magterületekkel bár az adatokban lehet némi torzítás is, tekintettel a fővárosi

4. táblázat:
Az egy főre jutó GDP alakulása 2010–2021 között (PPS, EU27=100, NUTS 3, Magyarország)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2010-2021
Budapest	144	144	140	138	141	145	152	155	155	11
Pest	58	58	58	56	55	56	58	59	61	3
Fejér	58	68	73	72	72	74	72	73	79	21
Komárom-Esztergom	67	68	72	71	69	72	74	71	70	3
Veszprém	48	51	52	52	51	53	56	56	58	10
Győr-Moson-Sopron	80	87	91	92	87	87	83	84	79	- 1
Vas	57	68	68	68	66	66	65	62	60	9
Zala	57	55	57	53	53	54	54	53	53	- 4
Baranya	44	45	45	45	46	48	49	50	52	8
Somogy	42	42	44	43	45	47	46	48	46	4
Tolna	49	52	53	52	51	55	55	56	56	7
Borsod-Abaúj-Zemplén	40	45	50	48	51	53	50	53	56	16
Heves	45	48	50	51	51	53	55	55	53	8
Nógrád	29	30	31	30	31	32	32	34	35	6
Hajdú-Bihar	49	50	50	48	50	52	52	54	53	4
Jász-Nagykun-Szolnok	40	44	46	45	45	46	46	51	50	10
Szabolcs-Szatmár-Bereg	36	39	39	39	38	41	42	43	43	7
Bács-Kiskun	44	52	55	53	53	58	59	60	58	14
Békés	38	41	43	42	41	43	42	45	44	6
Csongrád-Csanád	49	53	53	51	51	52	54	57	58	9

Forrás: Eurostat⁶

agglomerációk szuburbán területeinek „alvótelepülési” funkciójára. (BENEDEK, 2006b; SZABÓ et. al., 2019). (5. táblázat)

6. GDP mérési problémák

A GDP számbavétele és használata számos elméleti és gyakorlati problémába ütközik (KISS, 2007; DUSEK és KISS, 2008; NEMES NAGY, 2009; BENEDEK és IVAN, 2018; IVAN és társai, 2020). Ezekből ebben az írásban kettőt tartunk kiemelkedően fontosnak. Ez alatt azt értjük,

hogy a továbbiakban jelzett problémák befolyásolhatják nem csupán a GDP vásárlóerő-paritáson mért értékeit, hanem a román-magyar regionális összehasonlítás eredményét és értelmezését is.

Az első probléma a GDP nemzeti valutából (lej, illetve forint) euróba vagy dollárba történő átszámolása. Konkrétan, az átszámolásakor úgy a román, mint a magyar GDP PPS adatokat befolyásolja a

⁶ Az egy főre jutó GDP alakulása 2010–2021 között Magyarországon. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/table?lang=en Letöltés: 2024. július 10.

5. táblázat:
Az egy főre jutó GDP alakulása 2010–2021 között (PPS, EU27=100, NUTS 3, Románia)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2010-2021
Bihar (Bihar)	45	44	45	48	51	52	56	59	58	13
Bistrita-N. (Beszterce-N.)	37	40	42	45	46	46	50	52	48	11
Cluj (Kolozs)	61	71	70	79	89	89	96	103	104	42
Maramures (Máramaros)	35	38	40	41	45	46	50	52	53	18
Satu Mare (Szatmár)	35	40	40	42	47	47	51	54	53	18
Salaj (Szilágy)	37	43	44	46	51	52	55	56	61	24
Alba (Fehér)	49	54	55	59	64	66	69	72	72	23
Brasov (Brassó)	58	67	67	73	76	78	82	85	83	25
Covasna (Kovászna)	36	37	38	42	46	48	51	53	53	17
Harghita (Hargita)	37	38	37	40	46	47	51	53	53	16
Mures (Maros)	38	44	45	46	48	52	54	59	62	24
Sibiu (Szeben)	56	58	61	68	71	71	75	78	75	19
Bacau (Bákó)	33	36	37	38	39	41	45	49	46	13
Botosani (Botosán)	25	27	27	29	32	34	36	38	35	10
Iasi (Jászvásár)	39	44	44	46	52	53	57	61	62	23
Neamt	26	32	34	36	39	40	42	46	45	19
Suceava (Szucsáva)	28	32	32	34	37	38	42	45	41	13
Vaslui (Vászó)	22	26	26	28	30	31	32	34	33	11
Braila (Brajla)	34	39	40	43	47	49	52	53	53	19
Buzau (Bodzavásár)	33	36	37	38	41	44	46	50	51	18
Constanta (Konstanca)	58	83	76	78	78	78	76	76	81	23
Galati (Galac)	35	40	38	39	42	44	47	47	51	16
Tulcea (Tulcsa)	36	42	43	46	50	53	54	58	60	24
Vrancea (Vrácnsa)	29	33	34	36	38	40	44	45	43	14
Arges (Argyas)	51	50	50	54	59	61	64	65	64	13
Călărași	31	30	30	32	34	35	37	36	40	9
Dâmbovita	41	38	40	42	45	45	48	51	51	10
Giurgiu	30	26	27	27	29	38	33	43	35	5
Ialomița	31	35	36	38	41	42	45	46	49	18
Prahova	46	77	65	72	67	68	68	70	73	26
Teleorman	29	33	33	34	36	38	42	44	45	16
Bucuresti (Bukarest)	122	143	152	157	166	169	182	191	198	76
Ilfov	77	67	69	70	75	76	77	78	77	0

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2010-2021
Dolj (Zsil)	39	43	42	44	48	51	55	58	57	18
Gorj (Hegyi-Zsil)	50	50	54	58	62	65	74	73	67	17
Mehedinți	29	31	32	34	41	44	41	48	49	20
Olt	30	33	33	35	39	42	44	42	47	17
Vâlcea	36	40	43	44	47	52	55	58	58	22
Arad	50	54	57	61	65	66	71	70	67	17
Caras-Severin (Krassó-Sz.)	40	40	43	48	50	49	52	54	55	15
Hunedoara (Hunyad)	40	45	42	47	50	51	54	57	57	17
Timis (Temes)	76	71	76	81	81	84	89	91	95	19

Forrás: Eurostat⁷

devizaárfolyam alakulása, az árfolyamot befolyásoló monetáris politika. A lej-dollár vagy lej-euró, valamint a forint-dollár vagy forint-euró árfolyamok alakulásból látható a forint erős leértékelése és a lej relatív stabil árfolyama, ami a központi bankok eltérő monetáris filozófiájára vezethető vissza. Mindez jelentős eltéréseket okoz a román és magyar GDP értékek nemzeti valutából euróba történő átszámolásakor: a magyar GDP adat „alulértékelt” az olcsó és gyengülő forintárfolyam miatt, míg a román „túlértékelt” a stabil lej árfolyam miatt.

Ehhez adódik egy második GDP mérésrel kapcsolatos probléma: a nemzetközi összehasonlításokra a vásárlóerő-paritáson számolt GDP-t használják úgy, hogy a folyóárfolyamon számolt GDP adatokat egységesítésekor figyelembe veszik az egyes országok árindexét. Az utóbbit az országosan eltérő fogyasztási kosarak összetétele határozza meg, ahol országonként jelentős eltérések lehetnek és vannak is. A két ország bérszintjeinek és ingatlanár-szintjeinek összehasonlításából úgy gondoljuk, hogy ma már lényeges fogyasztói árszínvonal különbség Románia és Magyarország között nincs. Ennek ellenére, az Eurostat előírásait követve továbbra is jelentős eltérés van a két ország árindexe között, ami felértékeli a román GDP PPS adatokat a magyar adatokhoz képest.

Tulajdonképpen a nominális GDP értékeken – azaz a folyó árakon – mért régiók közötti különbségek kisebb mértékűek (6. táblázat). Más szóval a GDP-ben számolt gazdasági fejlettségi különbségek jelentősen

megugranak a vásárlóerő-paritási egységesítést követően. Például Nyugat-Dunántúl és Nyugat (Vest) régiók azonos szinten vannak a reális GDP értékeknél (44%), viszont a vásárlóerő-paritáson egységesítést követően mintegy tíz százalékpontos különbség jön létre a romániai régió javára. (6. táblázat)

A 6. táblázatban követhető, hogy a folyó árakon számított GDP-t véve összehasonlítási alapul, a legfejlettebb romániai régió (Vest) négy magyar régió-nál fejlettebb, de a régiók vásárlóerő-paritáson GDP volumenindexében mutatkozó jelentős különbségek folyó árakon mérséklődnek. A fővárosok esetében meg egyenesen egy helycsere történik: az EU-s átlag 99%-án álló Bukarest–Ilfov régiót Budapest megelőzi (102%). További kutatási feladat marad a két ország között reális árszintkülönbség tényezőinek a vizsgálata. Amíg nem látjuk pontosan az árszintkülönbség okait, maradnak a fent bemutatott dilemmák, és az eldöntetlen kérdés: mely főváros és mely régió tart előbb gazdasági felzárkózási folyamatban?

Természetesen, tudatában vagyunk annak is, hogy a gazdasági fejlődés az összetett területi fejlődési folyamatnak csupán egyik dimenziója. Azt is tudjuk, hogy a GDP növekedése rövid időn belül nem fejt ki látványos hatást az életminőség változásában, a társadalmi fejlődésben. Sőt, egy új fejlődési paradigma körvonalazódik a fenntartható fejlődés elemeire

⁷ Egy főre jutó GDP alakulása 2010–2021 között. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/table?lang=en Letöltés: 2024. július 10.

6. táblázat:
Az egy főre jutó GDP alakulása 2010–2022 között (folyó árak, EU27=100, NUTS 2)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2010-2022
Észak-Nyugat	21	25	26	28	31	32	34	36	36	39	18
Közép	23	26	27	29	31	33	35	36	36	40	17
Észak-Kelet	15	18	18	19	21	22	23	25	24	26	11
Dél-Kelet	19	26	25	26	27	29	31	30	31	34	15
Dél -Munténia	19	24	23	25	25	27	29	29	29	32	13
Bukarest – Ilfov	56	66	71	72	76	79	85	87	90	99	43
Dél-Nyugat Olténia	18	20	21	22	24	27	29	29	29	32	14
Nyugat	27	29	31	33	34	36	38	38	39	44	17
Közép-Magyarország	66	64	63	64	67	69	73	72	74	76	10
Budapest	88	84	83	85	90	93	99	98	101	102	14
Pest	35	34	35	34	35	36	38	38	40	42	7
Közép-Dunántúl	35	37	39	40	41	43	44	42	45	46	11
Nyugat-Dunántúl	41	43	45	46	46	47	47	44	44	44	3
Dél-Dunántúl	27	27	28	28	30	32	33	32	33	34	7
Észak-Magyarország	24	25	28	28	31	32	32	32	33	32	8
Észak-Alföld	25	26	27	27	28	30	31	31	32	32	7
Dél-Alföld	27	29	30	30	32	34	35	35	35	36	9

Forrás: Eurostat⁸

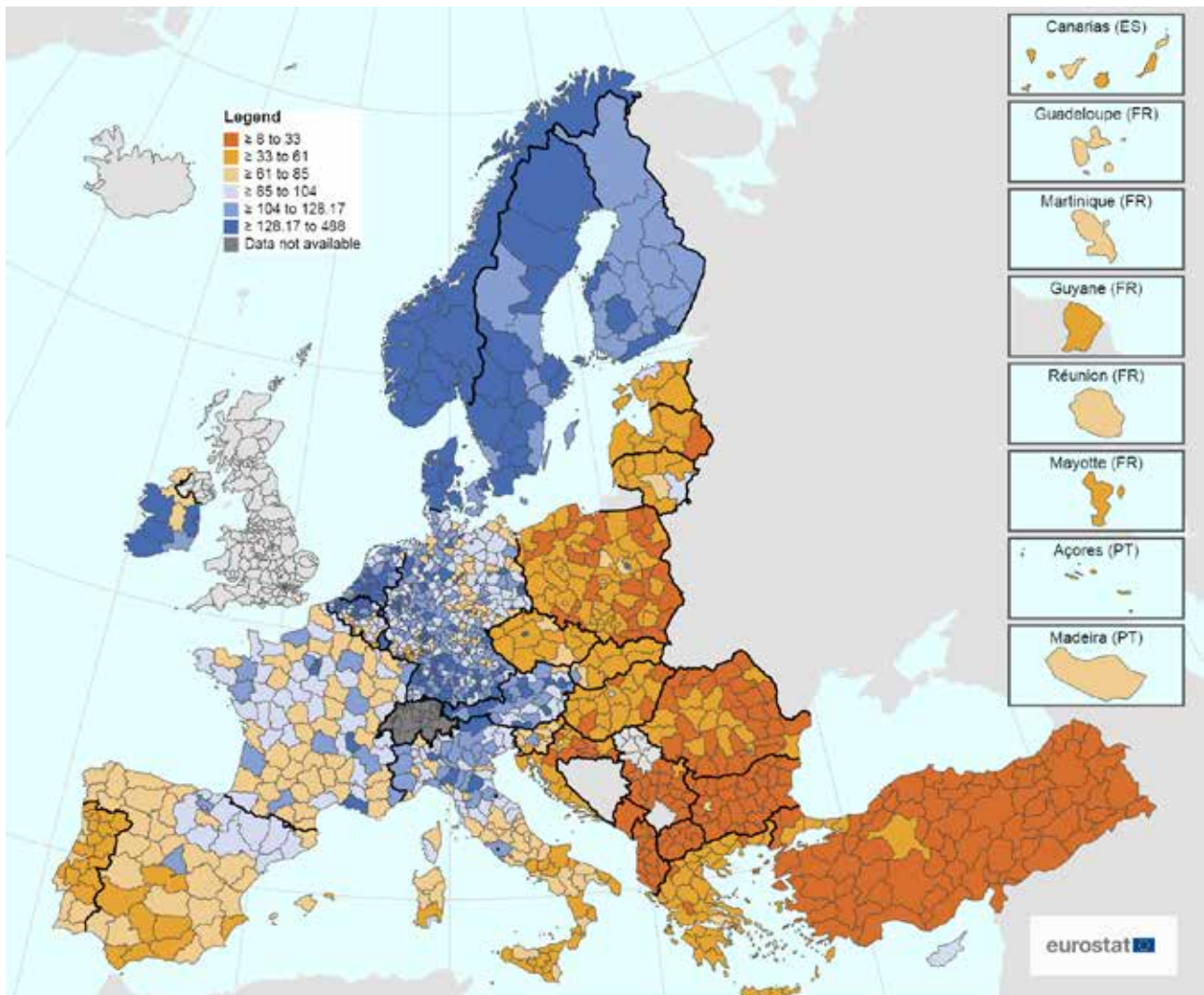
építve és szakítva az eddig domináns neoliberális növekedési paradigmával (KOCZISZKY, 2020). A rendelkezésre álló szűk tartalmi keretek miatt ezektől most eltekintettünk és a GDP alapú fejlődésre fókuszáltunk, mert – minden elégtelensége ellenére – ez egyelőre a nemzetközi összehasonlítás és az EU-s regionális politika meghatározó alapköve. Fontosnak tartjuk az egyenlőtlen gazdasági fejlődés interregionális összehasonlító vizsgálatának tematikus és módszertani bővítését, tekintettel a megvizsgált kérdés rendkívüli komplexitására és társadalmi érzékenységére. Az erdélyi régiók gazdasági felzárkózása és pozícióváltása nem csak az általános társadalmi-kulturális meggyőződések mintázatait befolyásolhatja, hanem a határon túli gazdaságfejlesztési politika irányváltását is megindokolhatja. (3. ábra.; lásd következő oldal)

7. Konklúziók

Románia gazdaságának 2000 utáni jelentős növekedése, az ország és régióinak – különösen az erdélyi régióknak – fokozatos felzárkózása az EU-s átlag gazdasági fejlettségi szintjéhez semmiképpen nem hozható oksági összefüggésbe Magyarország és a magyarországi régiók relatív lemaradásával. A gazdaságföldrajzi és területi alapú összehasonlítás és a referencialitás természetesen indokolt, tekintettel a megvizsgált probléma összetettségére. Tanulmányunkban nem foglalkoztunk gazdasági-ágazati

⁸ Egy főre jutó GDP alakulása 2010-2022 között. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/table?lang=en Letöltés: 2024. július 10.

3. ábra:
NUTS 3 régiók egy főre jutó GDP-je, 2021-ben (folyó árak, EU27=100)

Forrás: Eurostat, 2021.⁹

kérdésekkel, és – bár érdekes és indokolt lenne – a fejlődés egyéb, életminőségi vagy infrastrukturális dimenzióival sem. Már csak helyszűke miatt is kizárólag gazdaságföldrajzi és területi szempontok szerint értékeltük a magyar és romániai megyék összehasonlítását. Az eredmények két alapvető jelenségre hívják fel a figyelmet: a fővárosok eltérő gazdasági dinamikájára és a regionális központok (Kolozsvár, Temesvár és Brassó) jelentős növekedésgeneráló hatására. Mindez arra enged következtetni, hogy a romániai GDP-alapú felzárkózás Budapest gazdaság-növekedési alulteljesítésére és egy jelentős gazdasági növekedést generáló kapacitással rendelkező regionális központok magyarországi hiányára vezethető le.

Úgy néz ki, hogy a neoklasszikus gazdasági elméletek meghatározó alap gondolata végleg megdőlt, miszerint az erőforrások és telephelyek harmonikus, kiegyensúlyozott és racionális elosztása biztosítja a területi-gazdasági egyensúlyállapotot (BENEDEK, 2016b). A regionális kutatások eredményei azt igazolják, hogy területi egyensúlyhelyzet nem létezik és nem is érhető el, mert egyidejűleg lehetetlenség maximalizálni az összes regionális szereplő (régió) érdekeit (KOCZISZKY és BENEDEK, 2012). A fejlődés és a

⁹ NUTS 3 régiók egy főre jutó GDP-je, 2021-ben. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_3gdp/default/map?lang=en Letöltés: 2024. július 10.

növekedés regionálisan nem lehet egységes, és a két fenti fogalom közötti direkt meghatározottsági kapcsolatot az empirikus tények nem támasztják alá. A régiók gazdasági növekedési ütemének hosszú távú kiegyenlítődése merő ábrándnak mutatkozik (BENEDEK, 2006a). A román és magyar regionális növekedési és fejlődési formák egyszerű, leíró elemzése is azt sugallja, hogy a sajátos regionális, megyei (és helyi) növekedési és fejlődési keretek jelentős hangsúllyal rendelkeznek. Bár nem tagadható olyan strukturális tényezők hatása, mint a régiók egy centrum-periféria típusú hierarchikus rendszerbe történő beágyazódása, a magyar-román összehasonlítás azt mutatja, hogy a perifériából van kiút, fellendülési lehetőség, de az utóbbi viszonylag kevés

térség számára járható pálya. Ezt példázza az erdélyi régiókban kialakuló új centrum-periféria térszerkezet, illetve olyan kiemelkedő felzárkózási teljesítményt nyújtó megyék esete, mint az erdélyi Kolozs és Brassó vagy a bánági Temes megye. Ugyanakkor az is egyértelmű, hogy a fenti felzárkózást vagy, ha úgy tetszik, kitörést nem csupán a helyi endogén fejlődési kapacitások tették lehetővé, hanem a nemzetközi interregionális kapcsolatok és – különösen – a külföldi direkt tőkeberuházások. Mindez óvatosságra int a régiók endogén erőforrásokra épülő fejlődési kilátásait illetően és azt is előre vetíti, hogy az eddig sikeresnek elkönnyvelhető felzárkózás a közepes fejlettségi szint csapdájában végződhet.

Irodalom

Bădescu, Gabriel; Angi, Daniela; Benedek, József és Constantinescu, Sorana (2023). Historical Legacies and Their Impact on Human Capital: Comparing Regions within Romania. *East European Politics & Societies and Cultures*. <https://journals.sagepub.com/home/eep> Letöltés: 2024. 08. 16. DOI: 10.1177/08883254231219015.

Benedek József (2006a). *Területfejlesztés és regionális fejlődés*. Kolozsvár: Presa Universitară Clujeană.

Benedek József (2006b). Urban Policy and Urbanisation in the Transition Romania. *Romanian Review of Regional Studies* (1), pp. 51–64.

Benedek József (2021). Regionális egyenlőtlenség és gazdasági felzárkózás. Magyar és romániai régiók összehasonlító vizsgálata. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 18 (1) pp. 1–14.

Benedek József és Kurkó Ibolya (2010). The Evolution of Regional Economic Disparities in Romania. *Transylvanian Review*, 19 (Supplement No. 4) pp. 143–158.

Benedek József és Kurkó Ibolya (2011). A területi egyenlőtlenségek alakulása és jellemzői Romániában. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 8, (2), pp. 104–119.

Benedek József és Kurkó Ibolya (2012). Convergence or divergence? The Position of Romania in the Spatial Structure of the European Union. *Transylvanian Review*, 21 (2), pp. 116–125.

Benedek József és Veress Nóra (2013). Economic Disparities and Changes in the Convergence of the Romanian

NUTS 2 and NUTS 3 Regions. *Romanian Review of Regional Studies*, 9 (1), pp. 85–90.

Benedek József és Török Ibolya (2014). County-level Demographic Disparities in Romania. *Transylvanian Review*, 23 (2), pp. 138–147.

Benedek József; Ursu, Cosmina-Daniela és Varvari, Ștefana (2022). Growth Pole Policy's Induced Development and Spatial Inequalities in the Metropolitan Areas of Romania – a critical assessment. *Tér és társadalom (Space and Society)*, 36 (2), pp. 47–67.

Benedek József (2015a). *A társadalom térbelisége és térszervezése. A romániai regionális egyenlőtlenségek társadalomföldrajzi vizsgálata*. Egyetemi Műhely Kiadó: Kolozsvár.

Benedek József (2015b). Spatial differentiation and core-periphery structures in Romania. *Eastern Journal of European Studies*, 6 (1), pp. 49–61.

Benedek József és Veres Valér (2023). Regional Development Differences and Cultural Value Patterns: the Romanian case. *Regional Statistics*, 13 (6), pp. 1098–1123.

Benedek József; Cristea, Marius és Szendi Dóra (2015). Catching up or Falling Behind? Economic Convergence and Regional Development Trajectories in Romania. *Romanian Review of Regional Studies*, 11 (1), 15–34.

Benedek József és Moldovan Aura (2015). Economic Convergence and Polarisation: Towards a Multi-Dimensional Approach. *Hungarian Geographical Bulletin*, (64) 3, 187–203.

- Benedek József (2016a). Területi polarizáció és periferizáció Romániában, székelyföldi perspektívából. *Magyar Kisebbség*, (74), 1–2, pp. 77–98.
- Benedek József (2016b). Centrum-periféria elméletek. *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek*, 13 (1), pp. 4–17.
- Benedek József és Kocziszky, György (2017). Területi polarizáció és konvergencia a visegrádi országokban. *Magyar Tudomány*, 178 (3), pp. 261–272.
- Benedek József és Lemcke, Alexander Constantin (2017). Characteristics of Recovery and Resilience in the Romanian regions. *Eastern Journal of European Studies*, 8, (2), pp. 95–126.
- Benedek József és Ivan Kinga (2018). Remote Sensing Based Assessment of Variation of Spatial Disparities. *Geographia Technica*, 13 (1), pp. 1–9.
- Benedek József (2019). Földrajzi tényezők szerepe a gazdasági teljesítmény alakulásában. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 16 (1), pp. 14–19.
- Camagni, Roberto; Capello, Roberta; Caragliu, Andrea (2015). The Rise of Second-Rank Cities: What role for Affluence Economies? *European Planning Studies*, 23 (6), pp. 1069–1089.
- Csomós György (2011). A közép-európai régió nagyvárosainak gazdaságirányító szerepe. *Tér és társadalom*, 25 (3), pp. 129–140.
- Czaller László és Nemes Nagy József (2024). A magyarországi területi bérkülönbségek összetevői. *Területi Statisztika*, 64 (3), pp. 380–408.
- Cristea, Mirela; Varvari, Stefana és Benedek József (2012). Pros and Cons of Foreign Direct Investments on Local Economy. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 9 (2), pp. 20–34.
- Demeter Gábor, Papp István, Romhányi Beatrix és Péntes János (2023a). A területi egyenlőtlenségek településszintű vizsgálata a történeti Magyarország és utódállamai területén 1330–2010 (I.). *Területi Statisztika*, 63 (3), pp. 271–299.
- Demeter Gábor, Papp István, Romhányi Beatrix és Péntes János (2023a). A területi egyenlőtlenségek településszintű vizsgálata a történeti Magyarország és utódállamai területén 1330–2010 (II.). *Területi Statisztika*, 63 (3), pp. 300–335.
- Dijkstra, Lewis; Garcilazo, Enrique; és Mccann, Philip (2013). The Economic Performance of European Cities and City Regions: Myths and Realities. *European Planning Studies*, 21 (3), pp. 334–354.
- Dusek Tamás és Kiss János Péter (2008). A regionális GDP értelmezésének és használatának problémái. *Területi Statisztika*, 48 (3), pp. 264–280.
- Egri Zoltán és Lengyel Imre (2024). Convergence and Catch-up of the region types in the Central and Eastern European Countries. *Applied Spatial Analysis and Policy* 17, 393–415.
- Faragó László (2016). Társadalmi-területi egyenlőtlenségek. *Tér és Társadalom*, 30 (3), pp. 118–123.
- Györi Róbert és Mikle György (2017). A fejlettség területi különbségeinek változása Magyarországon, 1910–2011. *Tér és Társadalom*, 31 (3), 143–165.
- Gyuris, Ferenc (2015). Harvey és az egyenlőtlen földrajzi fejlődés: kritika és néhány gyakorlati megfontolás. *Földrajzi Közlemények*, 139 (2), 108–117.
- Iammarino, Simona; Rodriguez-Pose A. és Storper, M. (2019) Regional Inequality in Europe: Evidence, Theory and Policy Implications. *Journal of Economic Geography*, 19 (2), 273–298.
- Ivan Kinga; Holobacă, Iulian-Horia; Benedek József és Török Ibolya (2020). Potential of Night time lights to measure regional inequality. *Remote Sensing*, 12 (1), p. 33.
- Kincses Áron és Tóth Géza (2020). Magyarország térszerkezetének változásai 1870-től napjainkig. *Statisztikai Szemle*, 98 (6), pp. 522–545.
- Kiss János Péter (2007). A várostérségek GDP-változásának becslése (1995–2010). https://www.academia.edu/8740267/A_varosterségek_GDP_valtozasanak_becslése_1995_2007 Letöltés: 2021.04.04.
- Kocziszky György és Benedek József (2012). Contributions to the Issues of Regional Economic Growth and Equilibrium as well as the Regional Policy. *Hungarian Geographical Bulletin*, 61(2), pp. 113–130.
- Kocziszky György és Szendi Dóra (2023). Comparative analysis of development paths in Central and Eastern European countries (V4 + 2) using a composite index, 1995–2020. *Regional Statistics*, 13 (6), pp. 1026–1058.
- Kocziszky György (2020). Megújulás vagy amnézia? Mit tanulhat a közgazdaságtudomány és a gazdaságpolitika a pandémia által előidézett globális gazdasági válságból? *Erdélyi Társadalom*, 18 (2), pp. 9–18.
- Kotosz Balázs és Lengyel Imre (2018). Térségek konvergenciájának vizsgálata a V4-es országokban. *Statisztikai Szemle*, 96 (11–12), pp. 1069–1090.
- Lengyel Imre és Kotosz Balázs (2018a). Felzárkózás és/vagy távolságtartó követés? A visegrádi országok térségeinek fejlődéséről. *Tér és társadalom*, 32 (1), pp. 5–26.
- Lengyel Imre és Kotosz Balázs (2018b). The Catching up of the Regions of the Visegrad Group Countries. *Comparative Economic Research*, 21 (4), pp. 5–24.

Lengyel Imre és Varga Attila (2018). A magyar gazdasági növekedés térbeli korlátai – helyzetkép és alapvető dilemmák. *Közgazdasági Szemle*, 65 (5), pp. 499–524.

Nemes Nagy József (2009). *Terek, helyek, régiók. A regionális tudomány alapjai*. Akadémiai Kiadó: Budapest.

Nemes Nagy József (2016). Mezőterek a társadalomban és a gazdaságban. In Lengyel Imre és Nagy Benedek (szerk.), *Térségek versenyképessége, intelligens szakosodása és újraparosodása* (pp. 105–124). Szeged: JATEPress Kiadó.

Nagy Júlia és Benedek József (2018). Towards A Balanced Metropolitan Governance: Combating the “Back-door” Status of Peripheral Rural Areas. *Transylvanian Review*, 27 (1), pp. 3–20.

Pénzes János (2018). Fejlettségi különbségek és centrum-periféria viszonyok a történelmi Magyarországon. Összehasonlító módszertani vizsgálat. In Demeter, Gábor és Szulovszky János (szerk.), *Területi egyenlőtlenségek nyomában a történelmi Magyarországon. Módszerek és megközelítések* (pp. 85–116). Budapest–Debrecen: MTA BTK–Debreceni Egyetem, Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék.

Pogátsa Zoltán (2016). *Magyarország politika gazdaságtana. Az északi modell esélyei*. Budapest: Osiris.

Szabó Pál, Igari András és Kiss János Péter (2019). Pest megye és kelet-közép-európai agglomerációk változó

gazdasági jellemzői a 2010-es években. *Közép-Európai Közlemények*, 12 (2), pp. 9–34.

Szakálné Kanó Izabella és Lengyel Imre (2018). A kelet-közép-európai országok térségeinek konvergenciaklubjai. *Statisztikai Szemle*, 99 (9), pp. 821–843.

Tosics Iván (2016). A Közép-Magyarország régió szétválasztása Budapest és környékének sikertelen erőfeszítései az együttműködésre. *Tér és Társadalom*, 30 (2), pp. 98–105.

Tóth Gergely; Wachs, Johannes; Di Clemente, Riccardo; Jakobi Ákos; Ságvári Bence; Kertész János; Lengyel Balázs (2021). Inequality is rising where social network segregation interacts with urban topology. *Nature Communications*, 12 (paper 1143). DOI: 10.1038/s41467-021-21465-0.

Török Ibolya és Benedek József (2018). Spatial Patterns of Local Income Inequalities. *Journal of Settlements and Spatial Planning* 9 (2), 77–91.

Ursu, Cosmina Daniela és Benedek József (2024). Exploring local income inequalities using spatial statistics. Emphasis on Romanian metropolitan areas. *Eastern Journal of European Studies*, 15 (1), pp. 298–323.

Veres Valéria, Benedek József és Török Ibolya (2022). Changes in the Regional Development of Romania (2000–2019), Measured with a Multidimensional PEESH Index. *Sustainability*, 14 (Article 14500). DOI: <https://doi.org/10.3390/su142114500>